

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1074 Budapest, Dohány utca 20. II/9.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

A MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG ÉSZREVÉTELEI A NYOMOZÁS ÉS AZ ELŐKÉSZÍTŐ ELJÁRÁS RÉSZLETES SZABÁLYAIRÓL SZÓLÓ KORMÁNYRENDELET TERVEZETE KAPCSÁN

2018. február 27.

A jegyzőkönyv tartalma és elkészítése 5. és 6. §

A nyomozás és az előkészítő eljárás részletes szabályairól szóló kormányrendelet tervezetének (a továbbiakban: Előterjesztés) 5. §-a tárgyalja a jegyzőkönyv tartalmára vonatkozó szabályokat. Az 5. § (1) bekezdés c) pontja határozza meg, hogy milyen, a nyomozó hatóság által az eljárási cselekmény során tapasztalt tényeket, körülményeket kell különösen rögzíteni. Az alpontok kiegészítését javasoljuk azzal, hogy **a nyomozó hatóság tagjának az adott cselekménnyel kapcsolatos egyéni, szubjektív érzékelését is a jegyzőkönyvben kell feltüntetni**. Az eljárási cselekményt lefolytató hatósági személy érzékelésének különösen a gyűlölet-bűncselekmények (közösség tagja elleni erőszak, közösség elleni uszítás) esetén van jelentősége, amikor az elkövetőről és a sértettéről a harmadik személyben kialakuló vélemény, észlelés alapvetően befolyásolhatja az elkövetett cselekmény minősítését, ennek következtében pedig a nyomozás irányát, tartalmát. Az eljáró hatósági személy észlelése rögzítésének szigorú feltételei és korlátai vannak, amelyről pontos, a Nemzeti Adatvédelmi és Információs Hatóság által jóváhagyott útmutató¹ dolgozott ki a Gyűlölet-bűncselekmények elleni Munkacsoport.

Az Előterjesztés a jegyzőkönyv elkészítésére vonatkozó 6. §-a alatt a védői segítség igénybevételéhez való jog érvényesülése érdekében fontos lenne előírni továbbá, hogy **ha a terhelt védőhöz való jogáról lemond, azt szó szerint kell jegyzőkönyvezni**. Minthogy a lemondás csak akkor tekinthető jogszerűnek és az irányadó nemzetközi kötelezettségek szempontjából elfogadhatónak, ha egyértelmű és kifejezett, annak pontos jegyzőkönyvezése elengedhetetlen.

Emellett miután a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: új Be.) 358. § (2) bekezdése szerint „jogszabály elrendelheti az eljárási cselekményről egyidejűleg végzett jegyzőkönyvezés mellett a) folyamatos hangfelvétel vagy b) kép- és hangfelvétel készítését”, álláspontunk szerint indokolt lenne **azoknak az eseteknek a meghatározása** a leendő rendeletben, **amikor folyamatos hangfelvétel, illetve kép- vagy hangfelvétel készítése kötelező**. (Az új Be. 866. § (2) bekezdés 21. pontja ugyanis csak a bírósági eljárás tekintetében hatalmazza fel az igazságügyért felelős minisztert az eljárási cselekményről hangfelvétel vagy kép- és hangfelvétel készítése szabályainak meghatározására.) Problémát okoz és okozhat a jövőben továbbá, hogy sem az új Be., sem az Előterjesztés nem írja elő, hogy a terheltet és a tanúkat figyelmeztetni kell arra, hogy indítványozhatják folyamatos hangfelvétel vagy kép- és hangfelvétel készítését az eljárási cselekményekről, és pl. ha a terheltnek nincs védője, nem valószínű, hogy tudomása lesz róla, hogy előterjeszthet ilyen indítványt. Így álláspontunk szerint az új Be. ilyen irányú rendelkezése hiányában legalább a leendő rendeletnek elő kellene írnia, hogy **a kihallgatott személyeket tájékoztassák arról, hogy ez a lehetőség a rendelkezésükre áll**.

¹ Az útmutató elérhető itt: http://gyulotellen.hu/sites/default/files/gyem_kihallgutmutato_3.pdf.

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1074 Budapest, Dohány utca 20. II/9.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

Ügyiratkezelés

13. §

Üdvözlendő, hogy az Előterjesztés 13. § (1) bekezdése szerint abban az esetben, ha rendelkezésre áll az ügyiratok elektronikus másodpéldánya, a nyomozó hatóság a tájékoztatással, előterjesztéssel kapcsolatos feladatait az ügyiratok elektronikus másodpéldányának felhasználásával teljesíti. Felvethető ugyanakkor, hogy amennyiben az ügyiratnak van olyan része, amely elektronikusan áll rendelkezésre (elektronikus ügyiratrészt), akkor nem járulna-e hozzá az Előterjesztés indokolása szerint célul kitűzött „lehető legkisebb adminisztrációs teherrel járó ügyiratkezeléshez”, ha e rész tekintetében a tájékoztatással, előterjesztéssel kapcsolatos feladatokat elektronikus úton teljesíti a nyomozó hatóság akkor is, ha nem áll rendelkezésre egységes elektronikus másodpéldány.

Szintén előremutató, hogy az Előterjesztés 13. § (3) bekezdése kimondja, hogy a nyomozó hatóság az elektronikus ügyiratrészt és az elektronikus másodpéldány tartalomjegyzékét oly módon készíti el, hogy az egyes ügyiratok egyszerű, lehetőség szerint informatikai megoldáson alapuló kereshetősége és kezelése biztosított legyen. A tartalomjegyzéken felül azonban maguknak az ügyiratoknak, azok tartalmának kereshetősége is kívánatos lenne, amennyiben erre van informatikai megoldás.

Az eljárási cselekményekkel kapcsolatos tájékoztatás

41. §

Az Előterjesztés 41. § (1) bekezdése rendelkezik arról, hogy a büntetőeljárásban részt vevő személyt az első kapcsolatba kerüléskor, de legkésőbb az első eljárási cselekmény megkezdésekor megfelelően, közérthetően kell a jogairól tájékoztatni – összhangban az új Be. 74. § (2) és (3) bekezdésében foglaltakkal. Sem az új Be., sem az Előterjesztés nem ad azonban útmutatást arra nézve, hogy **a tájékoztatás mikor tekinthető megfelelőnek**, illetve **közérthetőnek**, nem világos továbbá, hogy **mi tekinthető az „első kapcsolatba kerülés” időpontjának**. Kérdés például, hogy annak minősül-e az írásbeli idézés kézbesítése, vagy a rövid úton (telefonon) történő idézés. Álláspontunk szerint ez mindenképpen magyarázatra szorul.

A Magyar Helsinki Bizottság álláspontja szerint a „közérthető” kifejezés jelentését nem szükséges akár az Előterjesztésben, akár más jogszabályban meghatározni, viszont **módszertani útmutatók** kiadása indokolt azzal kapcsolatban, hogy a nyomozó hatóság miként veszi figyelembe a büntetőeljárásban részt vevő személyek jellemzőit, miként győződnek meg arról, hogy a büntetőeljárásban részt vevő személy a vele közölteket megértette-e, illetve miként tud megfelelni a közérthető fogalmazás követelményének. Hangsúlyozzuk, hogy a tájékoztatás garanciális jellege csak akkor tud érvényesülni, és csak abban az esetben biztosítja a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról 2012/13/EU irányelvnek való megfelelést a gyakorlatban is, ha a kapcsolódó közjogi szervezetszabályozó eszközök is megfelelő részletszabályokat állapítanak meg ebben a tekintetben, illetve ha a hatóságok által használt, a szóbeli és írásbeli tájékoztatás tartalmára is irányadó „sablonok” is tükrözik ezt a szemléletet. (Így pl. a RobotZsaru NEO központi iratmintatárában szereplő, a gyanúsított kihallgatásáról szóló, a rendőrség által alkalmazott jegyzőkönyvminta, amely a terhelti jogokra való, a gyanúsított kihallgatás előtt elmondott figyelmeztetés szövegét is tartalmazza.)

Szintén az Előterjesztés 41. § (1) bekezdése mondja azt ki, hogy (az első „kapcsolatba kerülést”, illetve az első eljárási cselekmény megkezdését követően) a büntetőeljárásban részt vevő személy kérésére, vagy ha ezt a nyomozó hatóság egyéb okból szükségesnek tartja, az eljárás során az érintett **jogairól és kötelességeiről felvilágosítás adható**. Úgy véljük, hogy nem elégséges garancia, hogy az eljárási jogokról tájékoztatás *adható*

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1074 Budapest, Dohány utca 20. II/9.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

– a büntetőeljárás garanciális elemei akkor érvényesülnek, ha **a büntetőeljárásban részt vevő személyek tájékoztatása az eljárás során nem lehetősége a hatóságnak, hanem kötelessége.**

Ezt támasztja alá az is, hogy az új Be. is úgy fogalmaz, hogy a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság – a törvény eltérő rendelkezésének hiányában – a büntetőeljárásban részt vevő személyt az őt érintő eljárási cselekményt megelőzően a jogairól tájékoztatja és a kötelezettségeire figyelmezteti, és nem teszi függővé az eljárás későbbi szakaszában történő tájékoztatást attól, hogy a nyomozó hatóság egyéb okból szükségesnek tartja-e azt. Jelen Előterjesztés 54. § (1) is a büntetőeljárás egyik szereplője, a tanú tekintetében kifejezetten rendelkezik a folytatólagos kihallgatásokon történő tájékoztatásról, illetve arról, hogy a tanú kérésére a nyomozó hatóság köteles megmagyarázni a figyelmeztetést: „A tanút folytatólagos kihallgatása esetén tájékoztatni kell, hogy a korábbi tanúzási figyelmeztetések továbbra is érvényesek. A nyomozó hatóság a tanú kérésére a figyelmeztetést megismétli és elmagyarázza.” Az Előterjesztés 41. § (3) bekezdés e) pontja továbbá előírja, hogy a büntetőeljárásban részt vevő személyt tájékoztatni kell – egyebek mellett – arról is, hogy az eljárás során tájékoztatást kérhet, kérdést tehet fel. Úgy véljük, ennek a jognak a kiüresítését jelenti, amennyiben a hatóság ezekre a kérdésekre nem köteles választ adni.

Az Előterjesztés 41. § (3) bekezdése sorolja fel, hogy **a tájékoztatásnak milyen terhelti jogokra kell kiterjednie.** Meglátásunk szerint inkoherenciát okoz, hogy ez a felsorolás tartamilag nem egyezik az új Be. 39. §-ában, illetve a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 12. § (4)–(5) bekezdésében szereplő jogosultságokkal. Meglátásunk szerint kívánatos lenne az Előterjesztés, az új Be. és a Bv. tv. közötti összhang megteremtése és az egymáshoz való viszonyuk tisztázása, a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló 2012/13/EU irányelv 3. és 4. cikkeinek való teljes körű megfelelés szem előtt tartásával.

Emellett azt javasoljuk, hogy a hatékony védelemhez való jog érvényesülésének elősegítése érdekében a tájékoztatás terjedjen ki **a terhelt arra irányuló jogára is, hogy más védő kijelölését kérheti, ha nem tartja megfelelőnek a kirendelt védője képviselőjében ellátott munkáját.** Az erről szóló kifejezett írásbeli és szóbeli tájékoztatás elősegítheti a kirendelt védői munka vonatkozásában a minőségbiztosítást, és a terhelt e jogának érvényesülése alapvető garanciája a tényleges védelemhez való jog megvalósulásának.

Eljárási cselekmény elvégzése határozat nélkül

46. §

Az Előterjesztés 46. §-a kapcsán szükséges lenne annak minél pontosabb **körülírása példálózó jelleggel, hogy milyen esetekben minősülhet egy eljárási cselekmény „halaszthatatlannak”,** vagyis milyen esetekben van lehetőség az eljárási cselekmények határozat nélküli elvégzésére. Ezzel összefüggésben indokolt lenne továbbá az Előterjesztés 46. § (2) bekezdés c) pontjának olyan irányú módosítása, hogy az utólag hozott határozatban nemcsak a halaszthatatlanság tényét kelljen feltüntetni, hanem **meg is kelljen indokolni,** miért volt halaszthatatlan az adott eljárási cselekmény.

A bűncselekmény törvényi tényállását megvalósító gyermekkorúra vonatkozó szabályok

49. és 55. §

Az Előterjesztés 49. §-a határozza meg a gyermekkorú elkövetőre vonatkozó szabályokat. A 49. § (1) bekezdése szerint a bűncselekmény törvényi tényállását megvalósító gyermekkorút tanúként kell kihallgatni. Álláspontunk

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1074 Budapest, Dohány utca 20. II/9.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

szerint azonban, ha a gyermekkorúakat tanúként hallgatják ki, akkor ők a terhelteket védő garanciális szabályok hiánya miatt – attól eltekintve, hogy jogkövetkezmény nem alkalmazható velük szemben – büntetőeljárás szempontból hatványozottabban hátrányosabb helyzetbe kerülnek, mint a fiatalok társaik, noha náluk – koruknál fogva – nyilvánvalóan sérülékenyebb helyzetben vannak. Például ha a gyermekkorút terheltként kellene kihallgatni, akkor rá az ártatlanság vélelme és az önvád tilalmának garanciális szabályai vonatkoznának. Ennek következtében tehát a gyermekbarát/gyermekközpontú igazságszolgáltatás elvárásainak is megfelelően az a helyes, ha **a gyermekkorúak számára valamennyi, a terheltekre vonatkozó garanciát biztosítják**. Fontos felhívni a figyelmet arra is, hogy a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról szóló (EU) 2016/800 irányelvben foglalt védelmi szabályok valamennyi 18 évnél fiatalabb, a büntetőeljárásban részt vevő gyermekekre kiterjednek. Az irányelvi szabályok 2019. június 11-étől közvetlenül érvényesülni fognak a magyar jogban. Meglátásunk szerint az előírásokat indokolt jelen Előterjesztéssel (is) érvényesíteni a magyar jogrendszerben.

Ide kapcsolódik az Előterjesztés 55. §-a is, amely a tanúkihallgatás egyes aspektusait szabályozza. E paragrafus előírja, hogy a gyermekkorú személy tanúkénti kihallgatása esetén nem mellőzhető a törvényes képviselő jelenléte. A 49. §-ra tett észrevételeinknek megfelelően álláspontunk szerint amennyiben a cselekmény feltételezett elkövetője gyermekkorú, akkor az (EU) 2016/800 irányelvnek megfelelően a védő jelenléte sem mellőzhető, továbbá kizárólag a gyermek legfőbb érdekében megfelelő eljárás törvényes.

Ittas vagy bódult állapot megállapítása

74. §

Problematikus, hogy az Előterjesztés 74. §-a úgy fogalmaz: az ittas vagy bódult állapot megállapításához szükséges eljárási cselekményeket akkor kell elvégezni, *ha* a bizonyítás vagy a büntetőjogi felelősség megállapítása szempontjából jelentősége van (és adat merül fel arra nézve), hogy a büntetőeljárásban részt vevő személy ittas vagy bódult állapotban van, miközben általánosságban véve az igazságszolgáltatás érdekei ellen hat, ha a büntetőeljárásban ittas vagy bódult állapotban vesznek részt személyek. Álláspontunk szerint minimálisan szükséges lenne annak egyértelmű kimondása, hogy a gyanúsított kihallgatások, a gyanúsított részvételével zajló szembesítések, tanúkihallgatások, tanú részvételével zajló szembesítések előtt minden esetben szükséges az ittas vagy bódult állapot megállapításához szükséges eljárási cselekmények elvégzése, ha adat merül fel arra nézve, hogy a büntetőeljárásban részt vevő személy (a gyanúsított vagy a tanú) ittas vagy bódult állapotban van. Szükséges lenne továbbá annak kimondása, hogy amennyiben megállapításra kerül, hogy a büntetőeljárásban részt vevő személy ittas vagy bódult állapotban van, a kihallgatás, stb. nem folytatható le ezen állapot megszűnéséig.

Jelenlét az eljárási cselekményeken

109. §

Azt javasoljuk, hogy az Előterjesztés 109. §-át módosítsák oly módon, hogy az eljárási cselekményeken – az állam- és jogtudományi kar jogász szakán, illetve a Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Karán hallgatói jogviszony keretében szervezett szakmai gyakorlatát töltő személyeken kívül – tudományos és kutatási tevékenység végzése érdekében más személy is jelen lehessen, a nyomozó hatóság vagy az Országos Rendőr-főkapitányság engedélye alapján.

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1074 Budapest, Dohány utca 20. II/9.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

A védő és az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog

39. §, 54. §, 130–134. §

Mind az új Be., mind az Előterjesztés számos olyan rendelkezést tartalmaz, amely előremutató a védelemhez, illetve az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog érvényesülése kapcsán. Látunk azonban mozgásteret arra, hogy az Előterjesztés további garanciális szabályokkal segítse elő az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog minél teljesebb érvényesülését, illetve biztosítsa az ügyvédi segítség igénybevételéhez való joggal kapcsolatos 2013/48/EU irányelv² (a továbbiakban: 2013/48/EU irányelv) teljes körű implementációját.

Az Előterjesztés 39. §-a rendelkezik a nyomozó hatóság tájékoztatási kötelezettségéről arra vonatkozóan, hogy a védő, illetve segítő távol maradt, és ez az eljárási cselekmény elvégzésének nem akadálya. A gyakorlatban a védelem hatékonyságát aknázhatja alá, ha a terhelt ezt a tájékoztatást akként értelmezi, mint ami megfosztja a hallgatáshoz való jogától. Ebből adódóan a védelemhez való jog tényleges érvényesülését szolgálná az Előterjesztés vonatkozó rendelkezésének kibővítése azzal, hogy **a nyomozó hatóság köteles a védő távolmaradásáról és az eljárási cselekmény folytatásáról szóló tájékoztatással egyidejűleg felhívni a terhelt figyelmét arra, hogy az eljárási cselekmény folytatása a védő jelenléte nélkül nem fosztja meg a hallgatáshoz való jogától.** Ennek az eljárási biztosítéknak különös jelentősége lehet az első gyanúsított kihallgatáson. (Lásd ezzel kapcsolatban az Előterjesztés 41. §-ához fűzött észrevételeinket is.)

Az irányadó nemzetközi jogi kötelezettségek, köztük a 2013/48/EU irányelv értelmében **amennyiben alapos gyanú merül fel a tanúvallomás során a tanú és egy általa feltételezeten elkövetett bűncselekmény tekintetében, és ennek eredményeként érdemben gyanúsítottá válik a tanúvallomást tevő személy, a meghallgatását fel kell függeszteni.** A meghallgatás, illetve már gyanúsított kihallgatás folytatása előtt tájékoztatni kell a terheltként őt megillető jogokról, az esetlegesen kötelező védelemről, védői segítséghez való jogáról, és kihallgatása megkezdésére a gyanúsított kihallgatásra vonatkozó szabályok lesznek érvényesek. Ennek rögzítését javasoljuk az Előterjesztés 54. §-a alatt.

Meglátásunk szerint **nem egyértelmű a viszony** továbbá az Előterjesztés 131. § (3) bekezdése és az abban a védővel való „kapcsolatfelvételre” biztosított legalább egy óra időtartam, illetve az új Be. 387. § (3) bekezdésének azon rendelkezése között, amely szerint „ha a gyanúsított vagy a bűncselekmény elkövetésével magalapozottan gyanúsítható személy védőt kíván meghatalmazni, vagy a nyomozó hatóság, illetve az ügyészség védőt rendel ki, a nyomozó hatóság vagy az ügyészség a védőt nyomban értesíti és a gyanúsított kihallgatást a védő megérkezéséig, de legalább két órára elhalasztja”. Emellett nem egyértelmű az Előterjesztés 131. § (3) bekezdésének viszonya az új Be. 46. § (1) bekezdése szerinti új védőkirendelési, illetve védőkijelölési szabályokkal sem. Azt javasoljuk, hogy az Előterjesztés 131. § (3) bekezdése egyértelműen csak a meghatalmazott védőkre vonatkozzon, és ne korlátozza a kapcsolatfelvételre biztosított időt (amely két óránál a Be. fenti szakasza szerint egyébként sem lehet hosszabb). Azt javasoljuk továbbá, hogy a leendő rendelet **határozza meg a terhelt védővel való kapcsolatfelvételének lehetséges módjait.**

Indokolt lenne annak pontos szabályozása általában is, hogy **milyen módon értesíthetőek a védők az eljárási cselekményekről, illetve mikor tekinthető úgy, hogy a védő értesítése megtörtént.** Emellett azt javasoljuk, hogy a leendő rendelet mondja, hogy **a fogva tartott terhelt az első gyanúsított kihallgatása előtt telefonon konzultálhat a védőjével,** legalább akkor, ha a védő nem tud a kihallgatáson

² A büntetőeljárás során és az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárásokban ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról, valamint valamely harmadik félnek a szabadságelvonáskor történő tájékoztatásához való jogról és a szabadságelvonás ideje alatt harmadik felekkel és a konzuli hatóságokkal való kommunikációhoz való jogról szóló 2013/48/EU irányelv

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1074 Budapest, Dohány utca 20. II/9.
1242 Budapest, Pf. 317.
Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327
helsinki@helsinki.hu
www.helsinki.hu

megjelenni (vagyis hogy a Be. 387. § (3) bekezdés b) pontja szerinti „tanácskozásra”, amelynek alapján a kihallgatás védő nélküli megkezdéséhez a terhelt hozzájárul, telefonon kerüljön sor).

Kutatási tapasztalataink alapján kívánatos lenne továbbá, hogy a leendő rendelet rögzítse, hogy **a védő értesítése pontos időpontjának a büntetőeljárás irataiból ki kell tűnnie**, összhangban a 8/2013. (III. 1.) AB határozattal, amely kimondta: alkotmányos követelmény, hogy a terhelt érdekében kirendelt védőt a terhelti kihallgatás helyéről és időpontjáról *igazolható módon*, olyan időben értesítsék, hogy a kirendelt védőnek lehetősége legyen az eljárási törvényben foglalt jogait gyakorolni, valamint a terhelti kihallgatáson részt venni. Azt javasoljuk továbbá, hogy a rendelet rögzítse – elsődlegesen a fogva tartott terheltek vonatkozásában –, hogy ha a védő jelzi, hogy az első gyanúsított kihallgatáson annak tervezett kezdeténél csak később tudna megjelenni, akkor a nyomozó hatóságnak ezt – ésszerű időkeretek között – figyelembe kelljen vennie.

A védővel való kapcsolatfelvétel lehetőségének és a védő értesítésének Be. szerinti biztosítása mellett a védelemhez való jog teljes körű, tényleges érvényesülésének elengedhetetlen feltétele **a terhelt és a védő közötti konzultáció megfelelő körülményeinek biztosítása**. Ebből a célból javasoljuk az Előterjesztés vonatkozó 130–131. §-ainak kiegészítését a nyomozó hatóság arra irányuló kötelezettségével, hogy megfelelő körülményeket biztosítson a gyanúsított kihallgatás előtti konzultációhoz, annak érdekében, hogy arra a nyomozó hatóság tagjainak látó- és hallótávolságán kívül és megfelelő időtartamban kerülhessen sor. Javasoljuk, hogy a konzultációnak, bizalmasságának és megfelelő időtartamának biztosítása főszabályként fennálló kötelezettségként jelenjen meg az Előterjesztés szövegében.

Külön üdvözljük, hogy az Előterjesztés 134. §-a egy régóta fennálló hiányosságot pótol azzal, hogy tolmács kirendelésével biztosítja a védővel való kapcsolattartás során a nyelvhasználat jogát a terheltek számára.

Az őrizet

151–153. §

Üdvözlendő változás, hogy az Előterjesztés 152. § (2) bekezdése szerint a nyomozó hatóság engedélyezheti, hogy az őrizetről a gyanúsított rövid úton, közvetlenül értesítse a megjelölt személyt. Ugyanakkor kutatási tapasztalataink fényében javasoljuk annak részletesebb szabályozását, hogy a terhelt által megjelölt harmadik személyek értesítése az őrizetbe vételkor milyen módon történhet, és a nyomozó hatóság milyen lépéseket köteles megtenni a harmadik személy értesítése érdekében (pl.: a telefonos értesítés elsődlegessége; a harmadik személy felkeresése a lakcímén abban az esetben, ha telefonon nem elérhető a megjelölt személy).

A fiatalkorú elleni büntetőeljárás

161–168. §

Álláspontunk szerint az Előterjesztés 163. §-ában meghatározott szignalizációs kötelezettségnek a gyermekkorú személyek vonatkozásában is fenn kell állnia, nemcsak a fiatalkorúak vonatkozásában, előbbieik formális büntetőjogi felelőssége hiányában is.

Az Előterjesztés 168. § (2) bekezdése szerint a letartóztatás indítványozására tett előterjesztésnek tartalmaznia kell „azokat a körülményeket is, amelyek indokoltá teszik”, hogy hol kerüljön sor a letartóztatás végrehajtására. Ez arra az esetre is vonatkozik, ha az „enyhébb” intézkedésre, azaz a javítóintézeti fogva tartásra tesznek indítványt. Álláspontunk szerint azonban, különös tekintettel az (EU) 2016/800 irányelvre és Magyarország egyeb,

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1074 Budapest, Dohány utca 20. II/9.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

a gyermekek védelme érdekében vállalt nemzetközi kötelezettségeiből fakadó előírásokra, melyek szerint a gyermekek fogva tartása csupán a végső eszköz, nem megalapozott egy kevésbé korlátozó helyen való fogva tartásra vonatkozó indokolási kötelezettséget előírni, csupán az elfogadható, ha a büntetés-végrehajtási intézetben való letartóztatás foganatosítását köti a jogszabály indokoláshoz. Ez is elősegítené, hogy a fiatakorúakat a lehető legkisebb mértékben és valóban csak a legvégső és indokolt esetben sújtsák a legsúlyosabb kényszerintézkedéssel.

Az Előterjesztés 168. § (3) bekezdése szerint a nyomozó hatóság előterjesztést tesz, ha a fiatakorú rendőrségi fogdán történő ideiglenes elhelyezése indokolt. Itt ismét szükséges felhívni a figyelmet azokra az aggályokra, amelyeket a Be. kodifikációjakor a Magyar Helsinki Bizottság felvetett. A Kínzás és az Embertelen vagy Megalázó Bánásmód vagy Büntetés Megelőzésére létrejött Európai Bizottság (CPT) ajánlásaival³ összhangban nyomatékosítjuk, hogy a letartóztatás rendőrségi fogdán történő végrehajtása nagyban növelheti a bántalmazás, a kényszervallatás és a pszichikai nyomásgyakorlás kockázatát, hiszen a terheltet az a szerv tartja fogva, amely eljárási helyzeténél fogva érdekelt lehet a vallomás „megszerzésében”.⁴ **A fiatakorú, sérülékeny terheltek esetében különösen aggályos a letartóztatás rendőrségi fogdán történő foganatosítása.** Ha a jogalkotó e körülmények ellenére nem változtat álláspontján és lehetővé teszi a fiatakorúak rendőrségi fogdán való fogva tartását, akkor javasoljuk, hogy a nyomozó hatósági előterjesztést kösse szigorú feltételekhez (pl.: a fogdán való letartóztatás maximális időtartamának e jogszabályban való meghatározása is, az eljárási cselekmény zártcélú távközlő hálózat vagy megkeresés útján történő elvégzésének kizártsága, a nyomozási cselekmény mással nem pótolható volta) és indokolási kötelezettséghez.

³ *Report to the Hungarian Government on the visit to Hungary carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 5 to 16 December 1999*, CPT/Inf (2001) 2, 44. §

⁴ Lásd például: Kádár András Kristóf: *A vétkeség vélelme – Sérelmes bánásmód és védői tevékenység az előzetes letartóztatásban lévő terheltek ellen folyó eljárásokban*. Magyar Helsinki Bizottság, Budapest, 2014, 17–18. o. Elérhető: http://helsinki.hu/wpcontent/uploads/books/hu/A_vetkeseg_velelme.pdf.